Poštnina plačana v gotovini

Stare temelje treba spoštovati, vendar ne smemo opustiti pravice, da postavimo nove.
GOETHE.

Rokopisi se ne vračajo

RAZGLED

Cena Din 1.50

Uredništvo in uprava:
Maribor, Aleksandrova c. št. 11/I.

Naročnina:
letno Din 80.—, polletno 40.—, četrtletno 20.—

Oglasi po ceniku

Čekovni račun št. 16.536 / Telefon št. 2365

Leto II. Št. 14 — Maribor, 21. aprila 1934 — Izhaja vsako soboto

Dr. Fero Miler (Maribor):

Treba je dejanj — toda na zdravi podlagi!

Razumljivo je, da dosedanji dejanski poskusi, stremeči za ozdravljenjem našega gospodarstva iz lastne moči, tudi pri najboljši volji ne morejo uspevati. Na poti so jim še marsikatere ovire in zapreke, in sicer v **prvi vrsti v nas samih in v našem duševnem stanju.**

Taka zapreka je predvsem izgubljena vera v lastno moč in dobro voljo odločilnih faktorjev ter pomanjkanje vsakega takega zaupanja.

Mi nismo naenkrat zgubili te vere in zaupanja, temveč polagoma, pri vsaki težki napaki, ki se je v zadnjih letih zgodila na gospodarskem, in — ker je politika semtertja tesno povezana z gospodarstvom, — tudi na političnem polju. Videli smo, kako si skušajo pomagati države okoli nas, ki živijo v mnogo težjih razmerah, in smo čakali na enake ukrepe in rešitve, ki bi bile za naše gospodarstvo pravilne. Ko pa tega ljudstvo ni dočakalo — se je ljudstvo umaknilo v neko otrpnelost, kakor se umakne in zapre polž v svojo hišico.

Najbolj vidljivi znaki tega v nezaupanju zakrknjenega stanja je shranjevanje denarja doma, ohlapenje vsake podjetnosti, vedno večje zmanjšanje notranjega prometa in razni drugi pojavi, ki jih doživljamo v vsakdanjem življenju.

Moramo torej najprej razpravljati o sredstvih, da se to nezaupanje razžene, da se spravi v narod zopet obnovljena pomladanska gonilna moč za redno in krepko gospodarsko življenje.

Ko še ni čas za to, da bi se v tem oziru govorilo popolnoma odkrito, moramo po svoji dolžnosti v **interesu države in domovine paziti vsaj na to, da se to otrpljenje narodne življenske moči ne nadaljuje in ne poslabša,** kakor mora tudi zdravnik pri svojem bolniku na vse mogoče načine vzbujati telesni in duševni odpor proti apatičnosti, ki se polašča bolnika.

Poučevati moramo narod pri vseh prilikah, da so kakor v naravi in v življenju posameznikov, tudi v življenju narodov in države vedno nastopale dobe krize, katerim pa sledi po naravnih zakonih zopet novo vstajenje in probujenje.

Mi vidimo, kako se druge države in drugi narodi otepajo, da si pomagajo iz krize, tudi na ta način, da z vsemi mogočimi moralnimi sredstvi dvigajo v narodu zaupanje v lastno moč. Mi smo zdaj v fazi največje poostritve gospodarskih bojev, pri katerih pa zmaga v prvi vrsti tisti, ki obdrži vero v svojo moč, — kar najbolj dokazuje nemški primer — in podleže tisti, ki nima več te vere in ne išče sredstev, da bi to vero ohranil.

Zato pa je pač treba še ene podlage, ki je istotako predpogoj odrešilnih dejanj, in to je: zboljšanje ljudske duše in utrditev značajnosti.

Naj nam je Mussolini še tak neprijatelj, priznati mu moramo, da dela z vso silo ne samo na zunanje-političnih in na gospodarskih uspehih, ampa tudi na tem, da svoje ljudstvo vzgoji v gmoto jeklenih in odločnih značajev, ki vedo, zakaj se borijo.

Slično dela Hitler. Dan na dan ubrizgava nemškemu narodu neko posebno samozavest, neko edinstveno voljo in pred vsem bratsko ljubezen, poslužujoč se pri tem pa tudi prav realnih in izdatnih sredstev za pridobitev zaupanja.

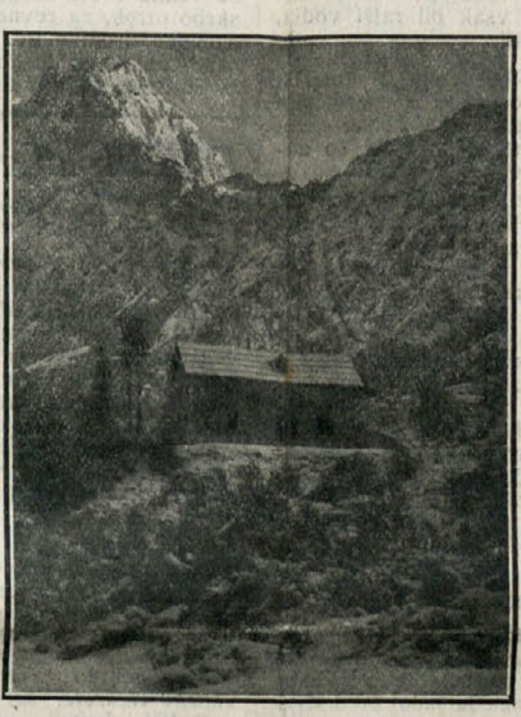

Okrešelj s Frischaufovim domom.

Pod to planino, ki tvori ozadje prelepe Logarske doline, izvira Savinja s 50 m visokim slapom.

Ni res, da nudi Hitler svojemu pokretu samo vojne fanfare; on vzgaja Nemce tudi k skupnemu delu, k skupnemu veselju in hoče posebno v zadnjem času odvaditi svoj narod tudi medsebojne zavisti in denuncijantstvo, **dobro vedoč, da v močvirju zahrbtnosti, zavisti in bratomornih napadov ni mogoče ustvariti trdnjave značajne in za delo kakor za pošteno razvedrilo enako sposobne ljudske volje.**

Hitler greši samo v tem, ker dopušča, da hočejo nekateri njegovih pomočnikov ustvariti nekega posebnega narodnega boga.

Ker pa vendar Hitler sam brez Boga ničesar noče, je pričakovati, da bo tudi na to stran prišel zopet na pravo pot in pravilno pritegnil v duševni delokrog tudi vero svojih očetov. — Kako pa stoji v tem pogledu pri nas?!

Ne vprašajmo, ker bi se morali sramovati, sramovati tudi mi Slovenci. Mi prav radi kažemo na razne korupcijske afere v Franciji, v Čehoslovaški, v Rumuniji ali pa celo doli na jugu. V Sloveniji tako obsežnih in obširnih korupcijskih afer kakor drugod res nimamo, saj jih tudi ne moremo imeti, ker ne živimo v tako velikih razmerah. Nikakor pa si ne moremo trkati na prsa, tako kakor da bi bilo pri nas vse čisto in brez mrčesa; če je tega tudi manj, za naše skromne razmere ga je več ko dovolj.

So tudi pri nas gotovi krogi, ki imajo v tem jako široko, preširoko vest...

Kakor drugod, izvira ta duševna kriza tudi pri nas iz prevelikega pohlepa po denarju in iz prevelikega samoljubja.

Pohlep po denarju je v sedanjih razmerah, ko je med narodom vedno manj gotovine, nekoliko razumljiv; vendar pa ne sme prevladati čuvstev posameznika tako, da v interesu tega nagona in same sebičnosti skuša oškodovati svojega bližnjega, kjerkoli ga sreča na poti, in najsibo znanec, prijatelj, sorodnik ali celo največji dobrotnik.

Ta brezobzirni boj drugega proti drugemu samo radi mamona je zastrupil našo narodno dušo istotako, kakor jo je zastrupilo samoljubje.

»Jaz in samo jaz in če se svet podre!« To je drugo geslo, v katerem divja boj za denar in za čast in ugled in — oblast.

Kot sredstvo za dosego teh ciljev pa ne služi samo zastrupljeno orožje zahrbtnega materijalnega oškodovanja, ampak tudi podkopavanja ugleda in denuncijacije, — vse to često pod masko nacionalizma, patriotizma in celo pod masko verskega čuta. Vse samo z namenom škodovati svojemu bližnjemu. Tako se podira vse, kar skušajo ustvariti marljive roke; podirajo se pa tudi vsi boljši čuti v človeku, podira vera v patriotizem, podira vera v nacionalno navdušenje in druge ideale.

Ko se na ta način kosajo posamezniki in uničujejo drug drugega z brutalno silo, kako naj potem ozdravi narod v celoti in kako se naj v celoti ozdravi oslabelo narodno gospodarstvo in propadajoča narodna kultura!

Vse te bacile grdih lastnosti moramo torej najprej iztrebiti ali vsaj oslabiti, če hočemo priti preko samo negativnega političnega in gospodarskega ujedavanja na pot uspešnega aktivnega delovanja.

In ko se otresemo rečenih naših »naglavnih grehov«, se moramo odvaditi tudi skrajno škodljivega političnega naziranja, ki razlikuje med državljani prve, druge in tretje vrste. **Tudi v te mračne duševne lastnosti naj**

Ljubljansko pismo

Ondan sem bil v Šenklavžu, pri škofovi pridigi. Cerkev je bila nabito polna, komaj sem se pretlačil skozi. To priča, kako je tudi dandanašnji človek, ta človek pokvarjene materijalistične dobe, željan besede božje. Željan, ker je je potreben. V svojih stiskah išče tolažbe. Kadar je človek v nadlogah, se obrača k Bogu. In Bog že ve, zakaj nas tepe, — nanj vsaj ne pozabimo...

Je pa tudi to res, da je naš škof dober pridigar, zato ga Ljubljančani radi hodijo poslušat. Lepa, živa, goreča je njegova beseda, apostolska. Je kar škoda, da imajo samo verniki v Ljubljani priliko slišati svojega škofa, ne pa tudi po deželi. Zato bi bilo po mojih mislih dobro, ko bi vsaka cerkev imela radio, pa bi takole ob nedeljah pri deseti maši po vseh cerkvah lahko poslušali škofovo pridigo. To bi gotovo poživilo obisk cerkvâ in tudi drugače dobro vplivalo na ljudstvo: ker škofova beseda le nekaj več zaleže...

Časi so danes taki, da je človeštvu treba velikih, močnih pridigarjev, ki bi mu dramili in dvigali vest. Najbolj pa bi nam bil potreben takšen sv. Pavel, ta apostol ljubezni. Zakaj ljubezni ni več med nami, zavladala je sovražnost. Poštenost, plemenitost, to nima nobene veljave več, — lumparija, zlobnost, brezsrčnost, njihov je zdaj svet. Zadnjič sem zapisal in ponavljam: Satan hodi okoli in žre človeška srca... In ni čuda, če izvršuje samomor toliko otrok, ker jih življenje več ne veseli. Zagrenjena je nežna otroška duša v takem mrzlem, grdem, temačnem okolišu odraslih.

Žalostna doba. A kje je rešnik? Kje je danes kak velik duh, čegar beseda bi zavzela svet in ki bi današnjemu človeštvu iz teme zablod pokazal pot k luči pravega spoznanja? Vi oblaki ga rosite, zemlja ga noče dati!

Če pogledamo nazaj v zgodovino, vidimo, da je v tem pogledu človeštvo nekdaj bilo srečnejše. Tako je na primer v srednjem veku vsako stoletje rodilo tega in onega velikega človeka, misijonarja, ki se je kakor čudež dvigal nad svojo dobo. Takšen mož je bil v 12. stoletju Bernard iz Clairvauxa, v 13. stoletju Frančišek Asiški, v 14. stoletju koncem srednjega veka pa se je pojavila ženska, ki ji je bilo dano visoko poslanstvo.

Ko so v Sieni politične in socialne homatije bile dosegle vrhunec, ko med pravico in krivico že skoro ni bilo več razlike, ko so nebrzdano divjali vsi kruti nagoni, ropi, umori, nasilja... ko se je vnela slednjič krvava meščanska vojna med plemstvom in ljudstvom, tedaj je mlada Katarina, preprosta hči barvarja, zapustila dom svojega očeta, da bi oznanjala svojim someščanom, kakor tudi ostalemu svetu spravo in mir. In je v govorih in pismih dajala modre, zlate nauke, ki naj bi se tudi danes ravnali po njih tisti, ki jim je dana kaka oblast.

Na primer je ta Katarina Sienska pisala Andreju di Vanni, ko je bil izvoljen za »Capitano del popolo« (ljudskega poglavarja) in ga poučila o njegovih dolžnostih tako-le: **Kdor hoče druge dobro vladati, mora najprej dobro vladati samega sebe. Pravičnost ne sme biti omadeževana, ne s strahovanjem, ne z dobrikanjem, ne sme prodajati časti in duše ljudi za denar.** Pravičnik ne dá pravičnosti za nobeno ceno, marveč jo podpira z vsemi močmi, imajoč v očeh pri vsem, kar mora storiti, samo Boga, blagor svoje duše in splošno dobrobit vsakega človeka. Pravičnik odkrito svetuje in kaže samo resnico, v kolikor mu je to mogoče. Tako je treba ravnati, da ohranimo sebi in državi mir in varujemo sveto pravičnost. Zakaj samo radi pomanjkanja pravičnosti so izbruhnile take nejevolje in se bodo vedno zopet povračale...«

Ko so jo konzuli in poverjeniki v Bologni zaprosili za politični nasvet, je pisala: »**Če boste pravični, brez strasti in sebičnosti,** če boste na živi skali Kristovega nauka hoteli služiti splošni blaginji, potem **boste obvarovali državo, mir in edinstvo svojega mesta.«**

Cilj naukov Katarine Sienske je bil: **ustvariti pravično socialno in politično porazdelitev sil in tako ustvariti notranje ravnotežje, ki zasigura red in mir.** Težišče tega nauka je v zahtevi, **da mora duša pristati na zunanji red. Ta pristanek se ne dá prisiliti s silo, marveč samo doseči potom pametne politike.** Vsak zunanji red pa, ki je bil dosežen zgolj s silo, **in ki mu manjka notranjega pristan-**

posije vendar enkrat solnce zaupanja, ko potrebujemo vendar ravno v času najhujših gospodarskih pretresov vsaj neke s t a l n e opore v zavesti narodne in državne skupnosti in enotnosti, ki je pa ne smemo gledati vedno samo v zunanjih znakih, v besedah in frazah, ampak tudi v srčnem čutu in v moški značajnosti.

Bolj kot kdaj potrebuje naša država danes dejanskih žrtev in dejanske ljubezni celote, ako hoče premagati sedanje težave. **Zato pa morajo ravno tisti, ki so poklicani, da stojijo v prvih vrstah in uživajo za to tudi razne ugodnosti, z vso skrbjo in vestjo delati na tem, da se nihče v e č n e o d b i j a, ampak da se čimprej in če mogoče v s i pritegnejo v e n a k o p r a v n o skupnost** sodelovanja!

Brez pravilno razumevane ljubezni do bližnjega, podprte z vero v zmago vsega dobrega, brez nesebične usmerjenosti v interesu celokupnosti in skupnih vezi v okviru ene velike stvarnosti, bo vsaka rešitev samo začasna.

Bližala bi se nam tedaj nasilna ureditev potom kolektivizma.

TEDENSKI RAZGLED

PO DOMAČIJI IN TUJINI

Nova jugoslovanska vlada. V sredo je ministrski predsednik g. Uzunović sestavil nov kabinet, ki se razlikuje od prejšnjega samo v toliko, da šteje zdaj samo 14 ministrov, da so izpadli ministri brez portfelja, med njimi dr. Kramer, da je namesto g. Puclja postal socialni minister dr. Franjo Novak (kot edini slovenski minister) in da je še par drugih portfeljev izmenjanih, drugače pa je vse ostalo pri starem. Finančni minister je še vedno g. Gjorgjevič. Tudi ne pomeni nova vlada nobene politične spremembe, kakor je to odločno naglasil g. Uzunović napram novinarjem.

Posebna deputacija osrednjega koroškega kluba iz Ljubljane bo pod vodstvom državnega pravnika dr. Tellacherja izročila danes g. generalu Maistru krasno diplomo o imenovanju za častnega člana. Zvečer se udeleži deputacija večera Maistrovih borcev pri »Orlu«.

Avstrijske razmere. Tudi v Avstriji hočejo posnemati Nemčijo in Italijo na ta način, da bi imeli voditelja (Führerja), ki bi edini odločeval. Ker pa je v Avstriji več različnih vojaško organiziranih formacij, se smatra vsak, ki je načelnik kake take formacije, tudi za voditelja. Zvezni kancler Dollfuss nima za seboj vseh vojaško organiziranih formacij; ker je šef vrhovne oblasti, pa razpolaga seveda lahko z žandarmerijo in tudi z vojaštvom, dokler so mu zvesti generali. Ima pa še eno organizacijo krščansko-socijalistične barve, to so »Sturmscharen«.

Vrh tega eksistira v Avstriji tudi še ena vojaško formirana organizacija, ki ji načeluje knez Starhemberg, ki bi najraje sam prevzel vodstvo Avstrije. — On se s svojo »Heimwehr« najbolj opira na Italijo, na Mussolinija in na fašiste. —

Kot tretji prihaja v poštev Dollfussov namestnik Fey, ki se je svojčas tudi jako zanimal za avstrijsko-jugoslovansko mejo ter ima za seboj neko organizacijo, ki se imenuje »Heimatschutz« in je to nekak začetek domovinske fronte. V zadnjem času je Starhemberg že prekosil in bolj na stran potisnil Feya ter bil imenovan za namestnika Dollfussa kot poveljnika vseh teh domovinskih vojnih organizacij.

Da bi povečal svoj upliv, je pred kratkim potoval v Italijo, da dobi novo in močnejšo podporo. Med tem pripravlja zvezni kancler v Avstriji reformo ustave po načinu stanovske države, ki bi jo rad proglasil 1. maja. — Ker sta v Avstriji prepovedani socijalistična stranka in hitlerjevska narodno-socijalistična stranka, je s tem odpravljena nekako cela opozicija in so računali s tem, da bi sedaj lahko sklicali parlament, ki bi vse potrdil, kar bi Dollfuss zahteval. Vendar so pa pri tem pozabili na »Landbund«, ki pomeni nekako kmečko zvezo in ima še vedno za seboj precej tistih kmetov, ki ne spadajo v krščansko-nacijonalno stranko. Ta »Landbund« pa zopet simpazitira s Hitlerjem, pa bodo težko opravili v parlamentu brez »Landbunda«.

»Landbund« zahteva med drugim, da mora predsednik države biti izvoljen od naroda. Vidimo torej, da so v Avstriji tudi brez prejšnje opozicije še vedno velike težkoče radi političnega vodstva; vse to samo radi tega, ker bi vsak bil rajši vodja, kakor da se pusti voditi.

Boj predsednika Roosevelta. V Ameriki se je predsedniku Rooseveltu z energičnim nastopom posrečilo, da je že v komaj enem letu premagal ogromne težkoče, ki so zavladale v amerikanskem gospodarstvu.

Proti trustu (zvezi) raznih tovarnarjev, lastnikov rudnikov, petrolejskih vrelcev, železnic itd., ki so bili zagospodovali nad Ameriko, je postavil trust možganov. Uprl se je tem trustom in velekapitalistom ter izsilil delo za brezposelne, izsilil povišanje plač, znižanje delovnega časa, vse samo v cilju, da se poživi promet, zviša konzum blaga in produkcija in spravi zamrznjeno gospodarstvo zopet v gibanje. Ko pa je hotel istočasno zmanjšati prevelike plače industrijskih uradnikov in nameščencev, da bi pocenil razne produkte, se mu je kongres prvič uprl in njegove predloge zavrnil. Ker pa potrebuje država na vsak način gotovo višino dohodkov, se zdaj zopet pojavljajo glasovi o potrebi inflacije. —

Torej tudi v Ameriki!

Položaj narodnih manjšin. Poljska država je radi svojih manjšin, ki živijo na čehoslovaškem ozemlju, prišla s čehoslovaško državo v spor. Radi tega je sedaj pred Zvezo narodov predlagala, da se pravila o narodnih manjšinah, ki so naložena po mirovnih pogodbah samo nekaterim državam, obvezno izvršujejo po vseh državah zveze narodov, torej tudi v tistih državah, ki spadajo med takozvane velesile. Ako bo ta predlog sprejet, bi to zadelo najbolj Italijo, pomagalo bi pa tudi koroškim Slovencem. Pa tudi, če ta predlog ne bo sprejet, pomeni vendar prav potrebno demonstracijo. Saj je na primer Avstrija pri ljudskem štetju jako nasilno nastopila proti koroškim Slovencem. Ljudski komisarji so vsak po svoje in po svojem čutu določevali, kdo je Slovenec in kdo je Nemec. V mnogih krajih so vsakogar, ki je za Dollfussa, torej za avstrijskega kanclerja, proti kateremu se navadno ni smel izreči, zapisali za Nemca in samo tiste, ki so nekako izjavili, da niso za Dollfussa in da so Jugoslovani, so zapisali kot Slovence. Ponekod so izvrševali štetje učitelji na podlagi nemških šol, češ, šole so nemške, otroci so nemški in so torej tudi starši Nemci, ali pa so šteli po avstrijskem čutu, ki mora biti tudi nemški. Na ta način je Dollfuss držal besedo, ki jo je bil dal Slovencem na beljaškem shodu glede varovanja njihovih pravic!

Nov nemški izum. V Nemčiji je neka tovarna začela izdelovati cevi iz papirja, ki se natopi v asfaltu. Premer cevi znaša 50—250 mm, dolžina pa do 2 metra. Vezanje cevi se izvršuje, ali da se ena cev vtakne vdrugo in se potem stiki hermetično zalijejo, ali pa s pomočjo železnih obrobov. Te cevi morejo izdržati celo pritisk 50 atmosfer in imajo to prednost, da so jako lahke, odporne in primerne za električno strujo.

Tovarnarji, delavci in nacionalna pomoč

(Dopis s severne meje)

Gospod urednik!

Vaš zadnji članek »Kultura in morala« je na naši meji, kjer je tudi dovolj delavske bede, jako užgal. Res je, kar pišete!

Toliko je naših tovarnarjev, ki vedno bolj znižujejo plače z izgovorom, da je treba cene vseh fabrikatov znižati, ker sicer ni odjemalcev, pa bi tedaj morali tovarne zapreti. Mi pa ne razumemo, zakaj bi se morala ta »izguba« kriti ravno na koži naših itak že dovolj ubogih delavcev.

Če ljudje nimajo dovolj denarja, da nakupujejo blago, naj se zganejo drugi in temu odpomorejo, saj je za to več sredstev, kakor samo to edino sredstvo, da mora delavec skrčiti svoj želodec. V takem obsegu cene gotovo ne padajo, kakor padajo zaslužki. Sicer pa milijonarji lažje prebolijo kako izgubo, kakor najrevnejši.

Gospodje tovarnarji bi morali tudi sicer kulturne in narodne potrebe bolj podpirati, kakor to delajo podjetja onstran meje, kjer se velike vsote darujejo za oblačilo in preskrbo otrok, za revne šolarje za knjige, nacionalna društva itd. Pri nas pa opazujemo samo to, da zaslužkarji vedno bolj stiskajo svoje žepe. Bilo bi tudi dobro, da se delavska zbornica, ki je vendar poklicana čuvarica delavskih interesov, zgane in začne preiskavati naše razmere, kar je potrebno menda tudi za Maribor, ki je ravnotako na meji kakor smo mi!

In tudi takozvani nacionalni krogi v Mariboru bi se vendar že enkrat lahko zganili in ukrenili nekaj skupnega in odločnega.

Socialne zahteve ravnotako spadajo med nacionalne zahteve.

Mi slišimo in beremo o vedno večjem številu raznih nacionalnih društev, ni pa pri tem takega skupnega sodelovanja, ki bi rodilo kak uspeh. Svojčas je »Narodna odbrana« združevala delovanje posameznih društev in jih bodrila, potem se je govorilo o nekem »Narodnem svetu«, vendar pa ostaja vse to samo prazna beseda.

Največje junaštvo je menda v Mariboru pobijanje šip in mazanje napisov. S tem nam ni prav nič pomagano. Dobro bi bilo, da bi se nacionalni krogi v Mariboru šli učit čez mejo.

Čudimo se tudi, da so ravno na meji take razmere! — Pomagajte nam in bodite glasnik naših potreb.

Nacionalist na meji.

Dopis od enega, ki je na glavo padel

Kaj bi bilo, g. urednik, če bi tudi od mene sprejeli semtertja kak dopis; pa Vam kar od začetka povem, da sem na glavo padel — ko sem bil še majhen, — tako so mati vsakemu pravili, pa naj sem se smejal ali jokal in tudi, ko sem v šolo hodil. Mogoče zato, ker sem abecedo in pa poštevanko prej znal kakor drugi. Šteti znam sploh dobro in hitro — samo raznih stvari ne razumem, nemara samo zato ne, ker sem na glavo padel. Zato pa imejte potrpljenje pri mojih vprašanjih.

Na primer, zakaj nam je sedaj naenkrat treba francoskih cigaret? Vprašal sem take, ki so bili že v Parizu, pa so pravili, da so navadne francoske cigarete kakor laške bolj za afrikanske kolonije. Tiste, ki jih kadijo boljši kadilci, so pa preveč drage, zato kadijo Francozi rajši angleške in celo jugoslovanske cigarete, saj raste pri nas priznano najboljši tobak.

Sedaj pa, da bi mi kadili francoske cigarete, Francozi pa naše, ali kako bo ta reč? Ali je to kompenzacija in kako bo to uplivalo na našo valuto — vse to bi rad vedel, ker imam za to preslabo glavo.

Ali je to podobno kakor s češkim sladkorjem, ki je jako poceni in ga dobivamo precej v našo državo — dasi imamo svojega preveč in ga še izvažamo, seveda cenejše kakor ga pa mi plačujemo, ker bi ga drugače ne mogli prodati. Češki sladkor pa prodajamo po naši višji ceni, tako da nekdo gotovo profitira, samo kdo, ne vem, ker sem na glavo padel. Svojčas smo pod Avstrijo na gavge devali cukerbarone, pri nas pa to ne pride v poštev, ker je plemstvo odpravljeno, in takih baronov ni.

Nekaj sličnega je z uvozom olja, ki ga imamo tudi sami dovolj in bi Vam bil hvaležen, če mi vsa ta vprašanja v Vašem cenj. listu pojasnite!

P r i p o m b a u r e d n i š t v a: Žal ne moremo ustreči, ker nismo na glavo padli, da bi reševali take uganke. Take reči naj si tolmači vsak, kakor vé in zna! Morda najde kako razlago v pravih egiptovskih sanjskih bukvah.

Vremenska napoved

Meni se vedno dobro zdi, če se vremenski preroki zmotijo, ker rad vidim, da se tudi drugi zmotijo v svojih kalkulacijah, ne samo jaz.

Prognoze so bile samo v toliko različne, da so eni prerokovali, da pride sprememba s severa proti jugu, drugi pa, da bo kar naenkrat močno zapihalo z juga.

Čakali smo in čakali, vremenarji so prestavljali gore, rodila pa se je miška.

Le malo se je tuintam zatemnilo nebo, zapihal je neki vetrič proti severu, in solnce sije prej ko slej na pravične in krivične.

Ali ste že poravnali naročnino?

ka, je povod za nove upore in nova nasilstva. Kakor pravi tudi **Tolstoj: »Ponižani in razžaljeni od danes bodo zmagovalci od jutri.«**

No, ker sem pa tako prišel na Tolstega, tega velikega Rusa, moram pripomniti, da so tudi njegovi nauki služili ustvaritvi trajnega socialnega in političnega miru med človeštvom. Največjo napako pa je videl Tolstoj v nacionalizmu.

V tem smislu se je izjavil tudi napram našemu rojaku Bogumilu Vošnjaku. Spominjam se namreč neke Vošnjakove knjige, ki jo je napisal o svojem potovanju po Rusiji. Takrat je tudi on obiskal velikega evangelista na Jasni Poljani. In ko mu je pravil, kako smo Slovenci pod Avstrijo nacionalno zatirani, je Tolstoj odgovoril: **»Kadar boste narodno zadovoljéni, boste pa vi zatirali druge. Jaz se za politični nacionalizem ne morem ogreti, ker vidim, da iz nekdaj tlačenih nastajajo novi tlačitelji ...«**

Je to čista resnica, ki jo je izrekel Tolstoj. Saj vidimo to dandanes vsepovsod, vidimo zlasti, kaka je usoda naših bratov onstran mej. Vendar pa Tolstojeve besede za nas Slovence ne veljajo. Prvič Slovenci nikoli nismo in nikoli ne bomo prišli do take vloge, da bi mogli druge zatirati; pa tudi če bi prišli, mi nismo tak narod, da bi znali drug narod zatirati. Nikakor ne.

Zato pa znamo tem bolj nekaj drugega: zatirati sami sebe. V tem smo specijalisti.

Mi je pripovedoval zadnjič prijatelj, kako je pred leti, imajoč opravka v našem notranjem ministrstvu, prišel k pomočniku ministra in mu je pri tej priliki malo razložil slovenske razmere. Gospod pomočnik — bil je to zelo korekten in odkrit človek — ga je z zanimanjem poslušal, potlej je pa s finim ironičnim nasmehom dejal:

»Ali hočete videti slovenski obraz?«

In je odprl predal svoje pisalne mize, ki je bil nabasan s papirji:

»Eto — same ovadbe iz Slovenije! Ko bi mi hoteli vse to zasledovati, vprašam vas, kam bi to dovedlo?!«

Slovenski obraz! — Zagrinjalo dol!

Aemonus.

Učiteljica razlaga v šoli rodovnik in našteva: vnuk, teta, stric, ded itd. Potem vpraša malega Frančka:

»No, Franček, povej nam zdaj, ali ima tvoja mama sestro?«

»Ima.«

»In kako pravite vi otroci mamini sestri?«

»Stara škatla.«

*

Gašper ima sestanek. V parku ob 7. zvečer.

Ob 8. pride deklica. Tako dolgo si čakal na mene, dragec?

Gašper mrmra: Prepozno. Zakaj nisi prišla točno? Zdaj imam že drugi sestanek.

Jos. Fr. Knaflič:

Pod pisanim zmajem

Roman skrivnostnih razodetij.

(8. nadaljevanje.)

Tistega dne proti večeru mi je telefonirala Kiki:

»Halo, Jo, mandarin je kapituliral! Pravkar mi je sporočil, da mi je zmajček jutri na razpolago. Madame Erika mi ga hoče sama izročiti in me povabi za jutri v svojo vilo na večerjo. Bi me povabila že nocoj, a se danes ne počuti dobro. Ona si zelo želi mojega prijateljstva... Saj to je razumljivo, kajne, Jo?«

Zvit lisjak ta mandarin! sem pomislil. Dobro se je izmuznil: Naj se ženski sami pulita za zmajčka. Končalo bo itak tako, da ga druga drugi ne bo privoščila. In bo zmajčka spet lepo dobil nazaj. To se pravi: dobil ga bom jaz! Za to se bom že vedel pobrigati, ho!

Teh svojih misli Kiki seveda nisem povedal, ampak sem samo dejal:

»Razumljivo, Kiki, razumljivo. In ti gotovo tudi rajši vidiš, da imaš v njej prijateljico kot pa sovražnico? Tako se bosta lahko skupaj igrali z zmajčkom.« Sem pripomnil in zlobno-porogljivo spačil obraz, česar Kiki skozi telefon seveda ni mogla videti.

A malo jo je le dirnila ta moja opazka in me je zavrnila:

»Ne kvasi neumnosti, Jo! Saj gre vendar za to, da osvobodimo to ubogo ženo usodne moči tega reptila! Jaz ji hočem pomagati, da postane spet bela. Saj je tebi veliko na tem ležeče, mar ne?«

»Seveda, Kiki, seveda! Ona je vendar žena mojega dragega prijatelja. Globoko ti bom hvaležen za tvojo pomoč, Kiki. Vidim, da si res značajna deklica. Ponosen sem nate, Kiki. (Take reči je Kiki rada slišala.) Torej, jutri zvečer boš pri gospe Eriki? Potlej pridem pa jaz po tebe, Kiki! Tako bo prilika, da spet vidim gospo Eriko.«

»Če se ti bo le hotela pokazati?«

»No, upam, da boš za to že ti primerno poskrbela, Kiki.«

»Bom, Jo.«

Dobra dušica, ta mala Kiki. Vse je bilo torej v redu, — vendar me je nekaj čudno vznemirjalo. Vzroka nisem vedel, sicer pa tudi nisem utegnil dosti o tem premišljevati, ker me je že poklical mandarin in me v nujni službeni zadevi poslal v Ptuj. Tam sta se namreč zaradi neke lepe natakarice streljala dva oficirja: Japonec in Singalez. Zaradi Japonca je bila zadeva kaj sitna za mandarina, zaradi Singaleza nič. V mestu vlada veliko razburjenje. Bati se je, da posadka masakrira vse bele ženske, je alarmantno poročal policijski kapo, tudi Japonec. Moja naloga je bila: ugotoviti vse okolnosti tega dogodka in njegovi ekscelenci osebno poročati.

Odbrzel sem torej z avtom v Ptuj. No, pa stvar ni bila tako huda, kakor je glasilo policijsko poročilo. To je že ponavadi tako. Pa sem našel tam pri »Judennaclu« oba dvoboj nika zdrava in vesela. To se pravi: Japoncu je manjkal levi uhelj, Singalezu pa palec na desni roki. Dokaz, da sta bila oba prvovrstna strelca. Pa je zato brhka natakarica Heba Japonca nežno cukala za desni uhelj, Singalez pa jo je smel objemati okoli pasu z levo namesto z desno roko, kar je naposled vseeno. Vendar je iz tega razvidno, da je Japonec pri zali deklini vsekakor imel prednost. Kar sem kot važno in takorekoč odločilno okolnost še prav posebej zabeležil v uradnem zapisniku.

Vesel, da se je zadeva tako lepo iztekla, sem potlej tudi jaz prekrokal noč tam pri »Juden-Nazlu«.

A ko drugi dan prihitim k mandarinu s svojim ugodnim poročilom, ga najdem očitno silno razburjenega. Dve cigari je že imel prižgani v ustih, pa je še segal po tretji, ko sem vstopil.

»Kaj pa je pokolebalo blagi dušni mir vaše ekscelence, če smem vprašati?« sem se priklonil.

Topo me je pogledal. »Kaj še nič ne

REVIJA MARIBORSKIH PODJETIJ

Mestna hranilnica v Mariboru

Impozantna palača, v široki fronti zavzemajoča celotno ozadje Slomškovega trga, — spredaj ličen park, — sredi parka spomenik: Andrej Tappeiner.

Kaj je bil ta mož? Zaslužen župan mesta Maribora in ustanovitelj Mestne hranilnice.

Anno Domini 1862 je bila rojena in za Kranjsko hranilnico v Ljubljani (ki je še starejša) je bil to prvi denarni zavod na slovenskem ozemlju, odnosno v štajerskih mestih. In je pod Avstrijo igral veliko gospodarsko in pa tudi politično vlogo. Kaj mislite, kako močno oporo je imelo v njem nemško gospodstvo! Kadar so bile volitve, — Marburger städtische Sparkasse je storila svoje: pritisk na slovenskega kmeta, da je volil po diktatu... Proti tej nemški trdnjavi si je postavilo slovenstvo svojo trdnjavo: Posojilnico v Narodnem domu, ki gleda danes nazaj na petdeset let narodnogospodarskega boja, hudega in slavnega.

Po prevratu je Mestna hranilnica prišla v slovenske roke. Marca 1919 je tedanja narodna vlada za Slovenijo postavila zavodu vladnega komisarja v osebi odvetnika dr. Irgoliča, naslednje leto pa je zavod že dobil svojo redno izvoljeno upravo s predsednikom — prvim slovenskim predsednikom — dr. Jerovškom, ki ga že krije črna ruša. Danes je predsednik upravnega odbora g. Vl. Pušenjak, nadrevizor Zadružne zveze, predsednik ravnateljstva g. Franjo Bureš, poslovni ravnatelj pa je od leta 1931. g. Drago Kocmut, ljutomerski rojak, ki službuje v zavodu že od leta 1920.

To je kratka zgodovina Mestne hranilnice. A kaj je pomenil ta tako mogočni denarni zavod za razmah našega narodnega gospodarstva v teh 15 povojnih letih, to je znano. Kakor ima tudi velike zasluge za našo kulturo.

Danes seveda pretresa naše gospodarsko življenje težka kriza, zastoj je na vseh poljih, in zato tudi M. hranilnica ne more razvijati tako plodonosnega delovanja kot poprej. Na Slovenskem je kriza dosegla peripetijo, ki se že nevarno bliža katastrofi. Da se to še ni zgodilo, — tako se je zadnjič izjavil odličen gospodarstvenik, — se imamo predvsem zahvaliti našim denarnim zavodom, ki v teh razmerah delajo pravcate čudeže.

Velika beseda to! Se spomnim nanjo, ko me časnikarja žene, da se poinformiram na merodajnem mestu o današnjem položaju denarstva. Sicer itak vem, da je današnji položaj enak včerajšnjemu in jutrišnjemu, namreč, da ni denarja, toda... ko vstopim v poslovne prostore Mestne hranilnice, vidim: živahen promet, kakor v dobrih časih, — to je interesantno. In zato bi rad malo pointerviewal g. ravnatelja, a je silno oblegan od strank.

No, časnikar že pride do cilja: če ne naravnost, pa po ovinkih, po tihotapsko tako-rekoč. In g. ravnatelj je ustrežljiv človek, pa si utrga četrt urice tudi za mene.

V razgovoru zvem, da je Mestna hranilnica te dni imela svoj občni zbor — 72. od svojega postanka — zato mi g. ravnatelj lahko postreže z nekaj podatkov iz minulega poslovnega leta. Pa kar ostrmim nad številkami:

Nad 154 milijonov dinarjev je bilo denarnega prometa. Novih vlog je prišlo noter nad 17 milijonov, dvignjenih pa je bilo nad 26 milijonov dinarjev. Tako da je zavod vrnil vlagateljem vsak mesec povprečno milijon dinarjev. To je kolosalna vsota!

In kakor je po eni strani za ta zavod častna, ker izpričuje njegovo denarno silo, njegovo živo likvidnost in mobilnost, tako je po drugi strani tužno ogledalo tiste vsesplošne psihoze, ki je zajela ljudstvo in ki se ji pravi: Nezaupanje.

Denar ven iz hranilnice, namesto v hranilnico, rajši ga zaklepati doma brez smisla in haska, namesto ga plodonosno nalagati, imeti od njega dobiček, — kako oškodovanje samega sebe in oškodovanje tudi gospodarske celokupnosti!

In pa misliti, da v takem zavodu kakor je Mestna hranilnica, kjer vendar za vse vloge in obveznosti jamči Mestna občina mariborska z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo, denar ne bi bil varen, — kaka nespamet! Tu je vendar vekovito jamstvo in je popolnoma izključeno, da bi mogel kdo izgubiti kdaj le paro svojega naloženega denarja!

Ampak je že tako: Nezaupanje je kakor epidemija. Težko je epidemijo zatreti. A se z odgovornega mesta tudi nič ne ukrene, da bi se je zatrlo. Kdo pa najbolj bega ljudstvo, kdo neti nezaupanje v denar in s tem v denarne zavode? Največ prekupčevalci hranilnih knjižic, ki brezvestno izrabljajo priliko za lahek in bogat zaslužek. Tem jastrebom bi bilo treba zaviti vratove!

K psihozi nezaupanja se je pridružila še uredba o zaščiti kmeta, o kateri je danes že dognano, da kmetu nič ne bo pomagala, ki pa je težko prizadela denarne zavode. Tako zaznamuje Mestna hranilnica v minulem poslovnem letu samo na neplačanih hipotečnih obrestih 2½ milijona dinarjev zaostankov. So to večinoma obresti zaščitenih kmečkih dolžnikov. In mi g. ravnatelj pove nekaj drastičnih primerov, kake anomalije poraja ta kmečka zaščita. Tako je neki grof, znan bogataš, ki ima velika posestva pri nas in drugod, tudi bogvekako postal deležen blagodati, da je spoznan za kmeta in zaščiten, da mu ni treba nič plačati. Če bi bil gospodu grofu pred vojno kdo rekel, da je kmet, — to bi bilo razžaljenje!

Vsi gospodarski sloji, meščanstvo in naše kmečko ljudstvo smo brez vseh skrbi svoje prihranke in denar, ki leži brezplodno skrit po raznih predalih in kotih, zaupati temu zavodu. Ves sedaj naloženi denar je vlagateljem vsak čas na razpolago. Le s takim pametnim ravnanjem damo zavodu možnost, da posluje normalno, da bo zamogel s krediti podpreti naše gospodarstvo in obrt. Ubita bo brezposelnost, kriza bo prenehala sama od sebe. Denar mora krožiti, to je njegov namen. Oklenimo se našega zavoda »Mestne hranilnice v Mariboru«, delajmo vsi za njen procvit in porast!

Pokvarjena večerja

Tragikomična zgodba.

To se je dogodilo lanskega poletja v — ne, tega ne smemo povedati, kje se je to dogodilo. Ampak je zgodbica zato vseeno resnična.

Gospa I. I., soproga bogatega industrijca, je povabila več gostov na večerjo. Ko se je zjutraj posvetovala s kuharico, kaj bi vse pripravile, je prišla kmetica iz bližnje okolice, ki je že delj časa zalagala to hišo z jajci in piščanci. Tokrat je ponudila prav lepih gob. Gospa pa je bila zastran gob boječa in ni kar tako zaupala kmetici, da bi razlikovala prave gobe od strupenih, pa jo je hotela kar odsloviti. Kuharica pa je bila gob vesela in je opozorila gospo, kako pikantno predjed bi lahko naredila: ribe v gobji omaki. — »A kdo ve, če so te gobe res prave?« se je obotavljala gospa. Kuharica pa je prerezala gobo, jo poduhala in odločno dejala, da so prave in ne strupene, kar je zatrjevala tudi kmetica. Nato je gospa vzela gobe.

Gospo pa so pozneje spet obšli dvomi, kaj če so gobe le strupene? Tedaj ji je prišla rešilna misel: Floki! Pri hiši so namreč imeli psička Flokija. Da bi svojo vest pomirila, je naročila kuharici, naj pripravi malo teh gob in jih da Flokiju, da se prepričajo, ali so res nestrupene. Saj če psu kaka jed ne stori dobro, jo takoj izbruha. Flokiju to gotovo ne bo škodovalo v nobenem primeru. In tako je dobil Floki pikantno kosilo, ki ga je z največjim tekom požrl. In zvečer, ko so že prihajali prvi gostje, je bil Floki čil in zdrav in vesel kot še nikoli.

Gostje so posedli krog mize in kot prva jed so prišle na mizo ribe z gobjo omako. Vsem je šlo v slast in tudi naslednje jedi so izborno teknile. Po večerji so gosti posedli v salonu k črni kavi in likerjem in si nažgali smotke.

Naenkrat pa zapazi gospa, kako ji izza priprtih vrat predsobe hišna vsa prestrašena nekaj pomiguje. Neopaženo gre ven. »Kaj pa se je zgodilo, Mina?« Mina bridko joka in ihti in komaj spravi iz sebe besede: »Floki... pred par minutami je poginil!«

Gospa krikne in plane nazaj v salon; boj z njeno vestjo je bil kratek, a težak. Hitro je poslala po zdravnika, gostom pa povedala, da so najbrže zastrupljeni z gobami.

Na srečo obilna večerja še ni bila prebavljena in v tem kratkem času se je pokazalo, kaj se vse lahko zgodi, če se ljudi poloti razburjenje. Najsrečnejši so bili tisti, ki so lahko brez nadaljnjega izpraznili svoje želodce, in sicer kar na licu mesta, na dragocene preproge... Drugi pa, ki tega niso mogli, so morali čakati zdravnika, da jim ta pomaga... Zdravnik je v kopalnici razvrstil svoje instrumente in izpiral gostom želodce... In naposled, ko je zadnji gost odšel domov, res bolan od izpiranja želodca, je gospa pogledala po stanovanju posledice. Vsa skrušena in bolna od razburjenja je odšla v kuhinjo, da vidi ubogega mrtvega Flokija, ki mu je bila dala za preizkušnjo strupene gobe.

V kuhinji je ležala uboga pasja para, kuharica je jokala na svojem stolu. Tuga je prevzela gospo in vsa v solzah je vprašala hišno: »Ali je hudo trpel moj ubogi psiček?«

»Ah, prav nič!« je zaihtela hišna. »Takoj, ko ga je avto povozil, je obležal mrtev. Prosim vas, jaz ne morem nič zato, strgal se mi je iz rok in šinil naravnost pod avto...«

Mariborske prireditve

Narodno gledališče: V soboto 21. aprila ob 20. uri **»Hokuspokus«.** Znižane cene. V nedeljo 22. aprila popoldne ob 15. uri otroška predstava **»Jurček«.** Globoko znižane cene. Ob 20. uri **»XYZ«.** Uprizoritev »Dramskega študia Zveze kulturnih društev«.

Grajski kino: Avanturski velefilm **»Manulescu«.**

Kino Union: Leharjeva opereta **»Carjevič«.**

Listnica uredništva

Gospod A. P. v Z. Kdor nam lista, ki smo mu ga poslali na ogled, ni vrnil, se je s tem po časopisnem običaju pač tudi naročil. Kaj treba še naročilnice? Škoda pisarij in poštnin! Komur je list všeč, ga obdrži, komur ni všeč, ga vrne. Tako smo tudi Vam, ker nam prvih številk niste vrnili, list nadalje redno pošiljali, zaupajoč Vam, da boste gotovo nakazali naročnino, za kar smo listu že parkrat priložili čekovne položnice. Saj si tega vendar ne moremo misliti, da bi nas hotel kdo namenoma oškodovati?! — Kaj pravite k temu zgledu: Nekemu kmečkemu gospodarju smo poslali prvo številko »Razgleda«. Vrnil nam je ni, pač pa nam je poslal po položnici 2 Din in pripisal: »Prejeto številko plačam, nadalje pa prosim, lista ne več pošiljati, ker se zaradi krize ne morem naročiti.« — Vidite, to je spodoben mož! Naj Bog poživi vse spodobne ljudi na tem in onem svetu!

Akademik. Diktatura ali demokracija, že Cezar in Cato sta se ukvarjala s tem problemom, a ga nista rešila. Toda dejstvo je, da je danes potreba ljudstev po avtoriteti pravtako velika, kot je bila nekoč po svobodi. Ta klic po avtoriteti je znak današnje dobe. Mi ne vidimo med avtoritativno državo in svobodo nobenega protislovja. Gre vedno le za vprašanje: Koliko svobode kak narod prenese oziroma koliko je potrebuje, — ni zdravo ne premalo svobode ne preveč svobode, — to je povsem individualno, odvisno od rase, kulture in tradicije.

Konzervativen politik. Zelo pametni so Vaši nazori, toda oprostite: Vi gledate nazaj! Ljudje gledajo nazaj, zgodovina pa gre naprej. Opažamo, da je naše takozvano naprednjaštvo v bistvu nazadnjaško: vse se krčevito oklepa staromodnih, starokopitnih form in norm. Ne pridemo naprej, ne moremo se duhovno preroditi, osvoboditi! Tega je največ kriv tisti bolni, prenapeti strankarski fanatizem, ki nam je pokvaril in še vedno pokvarja najboljše ljudi. Poglejte drastičen primer: Nedavno je naš list objavil članek o neki mariborski gospodarski transakciji, z avtorjevim podpisom. Čisto stvaren gospodarski članek, ki ni imel s politiko najmanj nič opraviti. Pa nam je neki župnik tam na Dolenjskem zavrnil dotično številko z opazko: »Ne maram in ne berem lista, v katerega piše ...« Vidite, razumljiva bi nam bila navsezadnje gesta tega župnika, če bi bil tisti članek **političnega** značaja. Njegov avtor je znan faktor JNS, župnik pa pripada nasprotnemu taboru, — torej bi bilo to razumljivo. A tako? Enostavno nepojmljivo! Človek se kar prime za glavo. Ampak vidite, to je tisti nesrečni strankarski bacil: ta župnik je morda najboljši patriot, najboljši duhovnik, najboljši človek, — toda je od tega bacila tako obseden, da se niti ne zaveda, da je njegovo ravnanje protivno krščanskemu duhu in krščanski morali. In ta bacil partizanskega fanatizma, zagrizenosti in nestrpljivosti okužuje vse naše javno življenje, ne samo politično, zalezel se je v vse žile slovenskega organizma, ga razjeda in slabi... pa je že skrajni čas, da ta bacil zamorimo, če ne bo nas zamoril. — Torej, prijatelji, tukaj vsi na noge in na plan: Prečistimo in pozdravimo naše javno življenje! In če nastopi kaka politična stranka, ki se bo tega dela lotila, — dobrodošla, pa naj bo katerakoli! Pomagali ji bodo vsi rodoljubi.

Borec za resnico in pravico. Prijatelj, korupcija je tako stara kakor je človeštvo. In je menda bil Voltaire, ki je dejal, da je korupcija največja sila na svetu. No, da, berite zgodovino, saj so v starem Egiptu nekega Faraona celo umorili, ker je skušal zatreti korupcijo. Tudi Napoleon se je boril proti korupciji. Kot konzul je nekoč izjavil:

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

GRAJSKI KINO V MARIBORU predvaja do vključno nedelje 22. aprila avanturski velefilm

„MANOLESCU“ v glavnih vlogah **Svetislav Petrović** in **Ellen Richter**

Od ponedeljka 23. aprila novi spored: briljantna veseloigra

„MATURA LJUBAVI“, v glavni vlogi **Roman Novaro**

veste?« je zagolčal, pri tem mu je ena cigara padla iz ust.

»Oprostite, ekscelenca, ta trenutek sem se povrnil s Ptuja. Vse v redu, ekscelenca.«

»Hudiča je v redu!« je zarentačil. »Ona je pobegnila z zmajčkom!« In druga cigara mu je padla iz ust.

Za trenutek mi je zaprlo sapo. A nisem se smel izdati pred mandarinom, kako me je zadela ta novica. Pa sem naredil ravnodušen obraz.

»Miss Kiki je pobegnila? Neverjetno!«

»Kaka miss Kiki? Ona, vam pravim, je šla z zmajčkom, ona, Erika. Ali ste gluhi?«

»Gospa Erika? To je pa interesantno! In kdaj ste to zvedeli, ekscelenca?«

»Ko Bimba ni bilo k jutranjemu raportu. Pa sem poslal pogledat. Še zdaj leži tam trd ko zmrznjen aligator. Dve celi zelenki gorilnega špirita je izpraznil. Kdo mu ga je dal, ho, kdo?«

»Jaz ne, ekscelenca!« sem dejal nedolžno. In je moral biti pri tem moj obraz neznansko bedast, ker je celo mandarina posilil smeh.

»Ekscelenca ste seveda takoj zaukazali poizvedovanje?«

Mandarin je pokimal in segel po rumenem listu.

»Policijska prefektura javlja: Preteklo noč je bil radi lepe mesečine na civilnem aerodromu zelo živahen promet. V predpolnočnem času je odletelo odnosno priletelo kakih 400 zračnih vozil, večinoma z zaljubljenimi parčki, katere, kolikor je tu-uradno znano, luna vedno vabi v svoje višje sfere. Po polnoči je promet znatno ponehal: kolikor se je moglo doslej uradno dognati, je po izpovedbah hangarskih uslužbencev okoli ene ure startal aerotaxi št. 77 z enim pasažirjem, ki je po zunanjosti bila ženska, katere rase, to se pa ni moglo razločiti, ker je imela obraz zagrnjen. Po tem soditi je bila muslimanka. Aerotaxi št. 77 je odletel proti vzhodu. — Zračne nezgode ni bilo preteklo noč nobene in tudi nikakih zračnopolicijskih prestopkov. Bila je normalna noč.«

»Prekleto normalna!« je zarenčal mandarin in zmečkal policijski raport. »No, kaj pravite vi?«

»Dovolite, ekscelenca, poprej eno vprašanje: Ali je gospe Eriki znano, odkod je zmajček?«

»Hm, menda sem ji nekoč nekaj o tem bleknil...« je mrmral mandarin.

»Tedaj je za mene stvar jasna, ekscelenca: Gospa Erika nese zmajčka nazaj v njegovo domačijo.«

Mandarin je poskočil na noge.

»Mislite? Pa zakaj bi to storila?«

»Ker ga rajši nese nazaj, kot bi ga pa privoščila drugi. Takšne so ženske. Saj jih tudi vi dobro poznate, ekscelenca!«

Mandarin se je zdaj vidno olajšan nasmejal in me potrepljal po rami.

»Ste prebrisan dečko! Priznati moram: je le nekaj inteligentnosti v vas belcih. Škoda, da ste tako degenerirali.«

»Hvala za tako laskavo priznanje, ekscelenca,« sem se priklonil.

On pa mi je zdaj celo dal cigaro, pristno Havano, in je dejal, praskaje se za ušesom:

»Ampak to me zdaj skrbi, — kaj poreče ta strupena kačica, ta —«

»Miss Kiki? Brez skrbi, ekscelenca. Prepričan sem, da ji bo samo prav, da se je stvar tako zaobrnila. Če bi ne ponesla zmajčka nazaj gospa Erika, bi ga pa ona, miss Kiki. Fanatična konzervativna punčika to, ekscelenca!«

»Kakor vsi bastardi,« je zaničljivo pripomnil mandarin; nato mi je velel: »Pa ji dajte vi povedati, kaj se je zgodilo, in ji vse primerno pojasnite. Da mi ne bo delala kakih škandalov... Hudiča, vesel sem, če nimam več opravka z njo, gotovo bi me spet opikala.«

Strumno sem udaril s petami in se priklonil:

»Na povelje, ekscelenca! Vse bom dobro opravil!«

Milostno, premilostno je kimal za menoj mandarin.

(Dalje prihodnjič.)

Fina vzgoja

Lizika je dvignila palec. »No, Lizika,« vpraša učiteljica, »kaj bi pa rada?«

»Moram ven!« odgovori mala.

»Ne, Lizika, tako se ne reče. Reci pravilno!«

Lizika molči.

»Prosim, ali...« pomaga učiteljica.

»Gospodična, ali smem ven?«

»Ne, tako še ni pravilno. Saj sem vam že večkrat povedala, kako morate reči. Pomisli vendar.«

Lizika krčevito misli. Okrog ustec ji trepeče. »Gospodična, ali smem — jaz moram —«

Učiteljica se ujezi: »Ti se moraš že priučiti, kako se pravilno izražamo! Saj hočeš biti nekoč dostojna deklica, ki ve, kaj se spodobi! Torej, kako se reče?«

Lizika pa jokaje nakremži obraz in molči.

»Ali si ti trmasta!« se razhudi učiteljica. »Takoj ponavljaj: Gospodična, ali se smem odstraniti? Torej, ali bo kaj?«

In jokaje iztisne Lizika: »Ah, gospodična, jaz sem se že odstranila.«

*

»Ali verujete v avtosugestijo, milostiva?«

»Gotovo, gospod, saj mi je uspelo, da sem svojemu možu sugerirala, da mi je kupil avto.«

S. S. Van Dine:

V oblasti demonov

Kriminalni roman

(8. nadaljevanje.)

Nekaj minut je, temačno gledaje, molče kadila. »Da, Mister Vance,« je potem nadaljevala, »vsak izmed nas bi imel dovolj vzrokov gojiti morilne naklepe proti ostalim družinskim članom. Moj brat Chester n. pr. bi me na mestu zadavil, če se ne bi bal, da mu bodo posledice tega dejanja preprečile igranje golfa, — ali imam prav, dragi Chet? Reks nas vse smatra za inferijorne in se ima najbrže za zelo obzirnega in širokogrudnega, ker nas ni že zdavnaj podavil. In edini vzrok, da nas mama še ni spravila na oni svet, je ta, da je hroma in ji je torej zgolj tehnično onemogočena taka izvršitev. Če bi bilo po Julijini želji, bi se vse lahko pekli v vrelem olju, in ona ne bi bila pri tem trenila z očesom. In kar se Ade tiče« — obrvi so se ji naježile in izraz divjega sovraštva ji je spačil obraz — »njeno največje veselje bi bilo nas vse ugonobiti. Ona ni naše krvi in nas zaničuje. Jaz tudi ne najdem bogvekaj na tem, če bi nekega dne z vso drago familijo pospravila. Sem že razmišljala o tej ideji, samo o najučinkovitejši metodi si še nisem na jasnem.« Otresla je cigaretni pepel na tla. »Sedaj ste na jasnem, Mister Vance. Ako iščete **možnosti** — jih imate dovolj, še preveč. Niti eden pod to častitljivo streho se ne bi plašil umora.«

Čeprav so bile njene besede mišljene ironično, se vendar nisem mogel otresti občutka, da jim služi za podlago neka temna, strašna resnica. Vedel sem, da je Filo, čeprav je zabavano poslušal, napeto pazil na vsak izraz Sibyllinega obraza in na vsak odtenek njenega glasu.

»Vsekakor moram ugotoviti, da ste zelo prostodušna dama,« je končno suho pripomnil. »Na žalost ne morem zahtevati vaše takojšnje aretacije, ker nimam prav nobenih dokazov pri roki. Neprijetno, kaj?«

»Strašno!« je vzdihnila. »Toda — potolažimo se, mogoče se bo prej ali slej le nudila kaka prilika. Bržkone ne bo treba dolgo čakati in pri nas se bo zopet kaj zgodilo. Eden ali drugi naše vrle druščine jo bo gotovo še izkupil. Morilec menda vendar ne bo opravil polovičnega dela.«

V tem trenutku je vstopil dr. van Blou. Chester mu je šel naproti in nas seznanil z njim. Van Blou se je vljudno priklonil. Sibyllo je v moje začudenje pozdravil le z lahkim gibom glave. Kot star hišni prijatelj družine se bržkone ni posebno oziral na družabne forme.

»No, doktor, kako je?« je vprašal Markham. »Ali mlado damo lahko še danes obiščemo?«

»Ne verjamem, da bi ji škodovalo,« je odgovoril van Blou in sedel poleg Chestra. »Trenutno nima vročice, čeprav je še zelo slaba od velike izgube krvi.«

Dr. van Blou je bil star približno štirideset let. Imel je okrogel, gladek obraz mehkih, skorajda ženskih potez. Njegovo vljudno obnašanje se mi je zdelo preveč narejeno, bolje rečeno, preveč ‚poklicno'. Razen tega je napravil name vtis častihlepnega sebičneža. Kljub temu pa me je bolj privlačil kot odvračal.

Filo ga je, medtem ko je govoril, ostro opazoval.

»Potemtakem rana ni bila huda?« je vprašal Markham.

»Ne. Toda za las bi bila lahko usodepolna. Samo centimeter nižje — in strel bi bil pretrgal pljuča.«

»Če prav razumem, potem je šla krogla počez preko leve lopatice?« Filo je z zanimanjem gledal zdravnika.

Van Blou je pritrdilno nagnil glavo. »Zločinec je meril od zadaj na srce,« je razkladal z blagim, enoličnim glasom. »Toda Ada se je najbrže v trenutku, ko je počil strel, obrnila nekoliko na desno. Krogla torej ni zadela naravnost v telo, ampak si je krčila pot vzdolž lopatice. Raztrgala je mišičje in obtičala v roki.« Na svoji levi roki nam je pokazal, kje je obtičala krogla.

»Miss Ada je najbrže hotela zbežati in je obrnila napadalcu hrbet,« je menil Filo. »On je planil za njo in prav od blizu sprožil.« — Tako si predstavljate položaj, kaj ne, doktor?«

»Da, približno tako je moralo biti. In — kot sem že dejal — v kritičnem trenutku se je malo zaobrnila in to ji je rešilo življenje.« — —

»Mislite, da je takoj padla?«

»Zelo verjetno je. Kajti četudi rana sama na sebi ni posebno huda, jo je moralo zelo boleti, ne glede na živčni šok, ki ga je pri tem dobila. V takih okolnostih bi gotovo vsaka ženska omedlela.«

»In lahko sklepamo, da je smatral napadalec strel za smrtonosen?«

»Brez nadaljnega, Mister Vance.«

Filo je nekaj časa molče kadil. »Da,« je potem zamišljeno dejal. »Najbrže je bilo tako. — In še nekaj: Ker so Miss Ado našli dobršen kos oddaljeno od postelje in ji je orožje — kakor ste ugotovili na rani — prišlo prav blizu, lahko sklepamo na premišljen napad. — Ali niste tudi vi tega mnenja, da moramo teorijo o ‚tatu v paniki' opustiti?«

Blou je ostro pogledal Fila in se vprašujoče ozrl na Heatha. Trenutek je molčal, ko pa je pričel govoriti, so bile njegove besede nekam čudno odmerjene. »Seveda smo lahko vašega mnenja, Mister Vance. Dejstva dopuščajo tak sklep. Toda na drugi strani si moramo reči, da so prav tako lahko vse te okoliščine zgolj slučaj.«

»Priznam,« je rekel Filo. »Toda še vedno si ne moremo razložiti, kako to, da je v njeni sobi gorela luč, ko je neposredno po strelu vstopil stari Sproot.«

V zdravnikovem obrazu se je zrcalilo začudenje. »Luč je gorela? To je več kot čudno!« Namršenih obrvi je premišljal. »Vseeno,« je po kratkem premolku dejal, »je morda prav ta okolnost ključ k zločinu. Lahko si mislimo, da je zločinec pomotoma vstopil v razsvetljeno sobo, in potem streljal na Ado iz strahu, da ga ne bi kasneje opisala policiji.«

»Brez dvoma,« je mrmral Filo. »Vsekakor upajmo, da si bomo o tem na jasnem, potem ko bomo Miss Ado videli in z njo govorili.«

»Na kaj pa pravzaprav še čakamo?« je godrnjal Heath, kateremu je počasi minevalo potrpljenje.

»Ne tako burno, Heath,« je svaril Filo. »Dr. van Blou nas je pravkar opozoril, kako slaba je še Miss Ada. Čimveč lahko prej izvemo, tem bolje. Kar že vemo, ni treba njo vpraševati.«

»Mene zanima le eno —« se je kregal Heath, »ali mi dama lahko opiše zločinca ali ne?«

»Če je z vami tako, seržant, potem se bojim, da boste morali svoje nade pokopati.«

Heath je jezno grizel cigaro, Filo pa se je obrnil k zdravniku. »Še nekaj bi rad vprašal, doktor. Koliko časa je trajalo, da ste prišli sem in preiskali Miss Ado?«

»To nam je vendar že sluga povedal, Mister Vance,« je nestrpno pripomnil Heath. »Čez pol ure je bil doktor tu.«

»Da, približno toliko,« je pripomnil van Blou. »Na žalost nisem bil doma, ko me je Sproot klical. Prišel sem čez četrt ure domov in takoj pohitel sem. Hvala Bogu, nimam daleč.«

»In je bila Miss Ada, ko ste prišli, še vedno nezavestna?«

»Da. Strašno mnogo krvi je izgubila. Na srečo ji je kuharica dala obkladek, kar je nekoliko pomagalo.«

Filo se je zahvalil zdravniku in vstal. »Bi bili tako dobri, doktor, in nas zdaj povedli k vaši pacijentki?«

»Toda, prosim previdno, gospodje!« je opozarjal van Blou in šel pred nami po stopnjicah. »Še zelo potrebuje miru.«

Sibylla in Chester sta bila neodločena ali naj se priključita ali ne. Ko sem se ob vznožju stopnic slučajno ozrl, sem videl, kako sta se spogledala, potem pa sta šla za nami.

Torek, 9. novembra, ob 4. uri pop.

Adina soba je bila puritansko preprosta. Desno od vrat v oblačilnico, ki je vezala sobo s sobo stare Mrs. Greenove, je stala postelja iz mahagonija. Na drugi strani postelje so vodila vrata na kamnit balkon. Desno od balkona je bilo okno, počez v kotu pa toaletna mizica. Velika, rjavkasta lisa na preprogi pred mizico je označevala mesto, kjer se je bila deklica zgrudila. Ob steni nasproti postelje je stal velik kamin.

Ko smo vstopili, se je deklica boječe ozrla na nas, lahna rdečica ji je pobarvala lica. Ležala je na desni strani. Podloženih je imela več blazin, leva roka ji je počivala na odeji.

Dr. van Blou je prisedel k postelji in jo prijel za roko. V načinu, kako je to storil, je bilo nekaj varuškega in brezosebnega. »Gospodje bi vam radi stavili nekaj vprašanj, Ada,« ji je tolmačil in se ji pomirjevalno nasmehnil. »Ali ste v stanu, poslušati jih?«

Ada je trudno prikimala. Njene oči so nepremično zrle v zdravnika.

Filo, ki si je bil z zanimanjem ogledoval kamin, se je obrnil k postelji. Počasi se je bližal. »Če nimate nič proti temu, seržant,« je dejal Heathu, »bi rad najprej jaz govoril z Miss Ado.«

Heath je občutil, da je tu potrebna obzirnost in takt. Molče je odstopil in prepustil Filu vodstvo.

»Miss Greene,« je pričel z vedrim glasom Filo, vzel stol in se vsedel k postelji, »veliko nam je do tega, da pojasnimo tragedijo, ki se je zgodila v tej hiši. In ker nam nihče drug kot vi ne more pomagati, bi vas lepo prosili: povejte nam ves dogodek kolikor mogoče natanko.«

Mlado dekle je globoko zajelo sapo. »Bilo — bilo je strašno,« je jecljala s slabotnim glasom in topo gledala predse. »Kmalu ko sem zaspala — ne vem koliko je bila ura — sem se prestrašena zbudila. Ne vem vam povedati, zakaj. Toda naenkrat sem bila budna — strašen občutek me je obšel...« Zaprla je oči, njeno telo se je streslo. »Bilo mi je, kot da je nekdo v sobi in preži name... neka prikazen...« Njen glas je zamrl v prestrašenem šepetu.

»Ali je bila v sobi tema?« je nežno vprašal Filo.

»Popolna tema.« Počasi se je ozrla v Fila. »Zato sem se pa tako bala. Ničesar nisem mogla videti in vendar sem jasno čutila nekoga poleg sebe, tik poleg. Hotela sem vpiti, toda grlo mi je bilo kakor izžeto...«

»Tipičen pojav, kadar nas je strah, Ada,« je pripomnil dr. van Blou. »Mnogo ljudi ne more dati glasu od sebe, kadar jih je strah. — In dalje — kaj se je zgodilo potem?«

»Nekaj minut sem, tresoča se, ležala, ne da bi se bila ganila. Nobenega glasu ni bilo slišati... Končno sem se prisilila, da vstanem — zelo previdno... Morala sem prižgati luč, v temi bi bila znorela od strahu. Končno sem stala poleg postelje. Počasi, korak za korakom sem se dotipala do stikala tam pri vratih. Toda komaj sem se bila malo oddaljila od postelje, takrat... se me je dotaknila... roka...« Ustnice so se ji tresle, široko razprte oči so bile od groze. »Bila sem kakor okamenela. Zopet sem hotela vpiti, toda nisem spravila glasu iz sebe. Končno sem imela toliko moči, da sem se obrnila in da zbežim pred — pred — nečem... skoraj sem bila prišla do okna, tedaj sem zaslišala, kako — je — je šlo za menoj — čudno drsajoč šum — in vedela sem, to je konec... Strahovit pok — nekaj vročega me je vdarilo v hrbet... postalo mi je slabo, sij od okna je izginil in imela sem občutek, da se potapljam — globoko — vedno globlje... neskončno...«

Popolna tišina je zavladala v sobi, ko je Ada končala. Njeno pripovedovanje je napravilo na vse globok vtis.

Filo je prvi pretrgal molk. »Moralo je biti grozno,« je mrmral poln sočutja. »Želel bi, Miss Greene, da bi vam lahko prihranil nadaljnje izpraševanje, zelo mi je žal — toda nekaj stvari vas bom le še moral vprašati.«

(Dalje)

Nič ni tako neumnega . . .

»Svet hoče biti varan!« pravi pregovor. In je menda res, ker bi se sicer naslednja, zelo zabavna zgodbica ne mogla pripetiti: Neki pruski časopis je nekega dne prinesel ta»le oglas:

»Važna iznajdba! Postrvje seme!

Po dolgoletnih poizkusih se je posrečilo kemičnim potom izdelovanje postrvjega semena. Funt tega dragocenega semena zadostuje, da se zaredi velik ribnik z najboljšo vrstjo postrvi. Uspeh zajamčen. Cena je M 10.—, a plačljivo še-le naknadno, ko se postrvi izvalijo. Naročila poštnoležeče na naslov: Kemična tovarna za ribje seme, Berlin NW 23. Poštni predal.«

Gospod baron, velik prijatelj pečenih in ocvrtih postrvi, si je takoj naročil zavitek tega dragocenega semena. Kako pa se je možak začudil, ko je mesto naročenega prejel to-le pismo:

»Vaše blagorodje! Da bi dokazali, kako se slepari z reklamo, in kako je publika lahkoverna, sem se stavil, da celo na najbolj bedast oglas najdeš najmanj tucat lahkovernežev, ki ti gredo na limanice. Vaše blagorodje je enaintrideseti! Postrvi se ne izvalijo, s čemer imam čast, da beležim z odličnim spoštovanjem Prevarant, ravnatelj ribje tovarne na luni!«

Danes se smejemo takim šalam; jutri pa smo že žrtev novih sleparij.

ANEKDOTA.

Gospodu Mussoliniju se je baje nedavno pripetilo to-le: Nekega večera je bil inkognito v kinu. Ko so predvajali zvočni tednik, se je pokazal na platnu kraljevski par ob zvokih himne. Vsi gledalci so se dvignili s sedežev, tudi gospod Mussolini, dasi bolj počasi. Kratko zatem je pokazalo platno Mussolinija. Vsi so poskočili in klicali »Evviva!« Zdaj pa je Mussolini obsedel. Tedaj pa mu je njegov sosed pošepetal: »Jaz sem tudi antifašist, toda svetujem vam, vstanite, ker sicer vas pretepejo.«

Križaljka

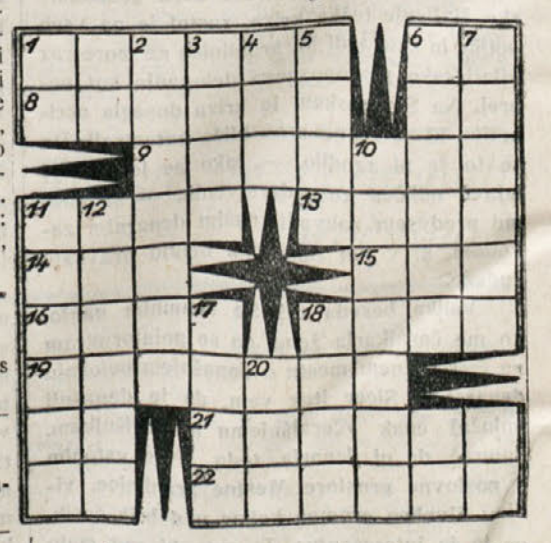

Vodoravno: 1. evropsko glavno mesto. 8. vrsta smučarske tekme. 9. vrsta štajerskega vina. 11. postava. 13. telesna poškodba. 14. tišina. 15. angleško žganje (iz žita). 16. rimski pesnik v starem veku. 18. reka v Savinjski dolini. 19. natakar (srbo-hrv.). 21. domača žival. 22. otočja med Sev. in Južno Ameriko.

Navpično: 2. umeten sladkor. 3. imajo žitarice. 4. domača žival. 5. bog ljubezni. 6. morska ribica. 7. južen sadež. 10. delavec na žagi (mn.). 11. južen sadež. 12. park v Ljubljani. 17. sestavni del soda. 18. lovilna naprava za živali. 20. vrednosten papir.

REŠITEV KRIŽALJKE V ŠT. 13

Vodoravno: 1. vesel. 3. fižol. 6. sol. 7. tri. 9. Bur. 11. Azija. 12. krača. 13. Una. 15. opera. 18. ski. 19. ako 21. Pi. 22. Avala. 24. obrok. 25. lim. 26. hrast. 28. drevi. 30. ton. 32. sva. 34. kavka. 37. sli. 38. Enare. 40. okrog. 42. noj. 43. oka. 44. Ito. 45. Samum. 46. hitro.

Navpično: 1. voz. 2. Elija. 4. obala. 5. luč. 6. Savica. 8. rane. 10. ravnik. 13. upi. 14. ura. 15. Oka. 16. ako. 17. ovira. 18. slast. 20. obara. 21. ponva. 23. sir. 26. hladen. 27. tok. 28. dva. 29. Indigo. 31. nas. 32. ski. 33. staja. 35. vlak. 36. kurir. 39. nos. 41. Oto. 43. om.

Dobro in poceni blago
platno, svilo, sukno vseh kvalitet dobite v
Trpinovem bazarju
v Vetrinjski ulici

Gospod! Ako si želite elegantne obleke, oglasite se v krojaškem ateljeju
Franc Cverlin
Maribor, Gosposka ulica
Bogata zaloga moške konfekcije v najboljši izdelavi

Stanovanje
sobo in kuhinjo išče mirna stranka (2 osebi) s 1. majem. Naslov v upravi ‚Razgleda'.

Opremljeno sobo
oddam s 15. aprilom solidni osebi. Slovenska ulica 10.

PINTER & LENARD, Maribor
veletrgovina z železnino
Nosilci, železo, cement, apno — Vse stavbeno okovje, orodje. — Kuhinjska posoda.
Po najnižjih cenah!

Pozor! Pozor!
Stavbeniki, hišni posestniki, tovarnarji, obrtniki ter vsi, ki nameravate zidati ali prenoviti svoja poslopja, obrate, delavnice in posestva, oglejte si mojo
bogato, prebrano zalogo
vsakovrstnega rabljenega železja, strojev, orodja, cevi, stebrov za verande in balkone, traverz, kakor tudi kovnega in pločevinastega železja, jermenic, transmisij, zobčastih koles itd.
Opozarjam tudi lastnike avtomobilov, da imam veliko izbiro nadomestnih delov, pribora itd. v zelo dobrem stanju.
Priporoča se
Justin Gustinčič, Maribor
Tattenbachova 14 — telefon 21-30

JOSIP ŠKOF, MARIBOR
VETRINJSKA ULICA št. 22
sobo- in črkoslikarstvo, moderno slikanje na električno brizgalno napravo se priporoča cenj. občinstvu

Mi Vam nudimo najlepšo konfekcijo plašče, obleke, kakor tudi najnovejše blago, vse po najnižji ceni
Trgovski dom, Maribor, Aleksandrova 25

DOBRNA
Za srčne, živčne in ženske bolezni, počitka potrebne!
Do 30. junija in od 1. septembra do 30. oktobra 20 dnevno zdravljenje za pavšalno ceno **Din 1200** (oziroma Din 1380). (Avto, soba, hrana, kopeli, zdravnik, taksa in davki). Prospekti na zahtevo

Lepa velika omara
za akte, z mnogimi predali, zelo ugodno naprodaj. Vprašati v upravi »Razgleda«, Aleksandrova 11/I.

Hranilnica Dravske banovine Maribor
Centrala: Maribor v lastni novi palači na oglu Gosposke-Slovenske ulice
Podružnica: Celje nasproti pošte. prej Južnoštajerska hranilnica
Sprejema **vloge na knjižice in tekoči račun** proti **najugodnejšemu** obrestovanju. **Najbolj varna** naložba denarja, ker **jamči za vloge** pri tej hranilnici **Dravska banovina** s celim svojim premoženjem in z vso davčno močjo. — Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno.

Izdaja konzorcij »Razgleda«, predstavnik in urednik **Josip Fr. Knafelič** v Mariboru; tiska Ljudska tiskarna d. d., predstavnik **Josip Ošlak** v Mariboru.